Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Flores vltimarum voluntatu[m] non sine sudore collecti p[er] d[omi]n[u]m Rolandinu[m] Bononie[n]sem Juris vtriusq[ue] p[ro]fessore[m] opti[m]e meritu[m] Annexo in calce peculiari quoda[m] ...

Rolandinus <de Passageriis>

Parrhisiis, 1514

De legatis: et quod sit legatum quantum satis legare/cui legari pohit: et in qua vltima voluntate: et qualiter relinquatur legatum. Rubrica viii

urn:nbn:de:bsz:31-115460

Visual Library

ornat⁹: et ideo primū vēdicat ſibi locū. nā ſcriptura et teſtamentuꝫ cuiuſuis vltime voluntatis / tā ex gñali curſu ꝗ̃ certa ratiōe prohemio decorant: in quo aliq̄ ex p̄cepto tenoris: quedā vero ex cōſilio potes attendere. Primo quideꝫ q꞉ teſtamēti actor / et cā prima / et teſtator ipſe debet oīno p̄mo nomine ꝓprio: et ꝓnoie aut cognomine vel agnomine ſiue alia ſufficiēti determinatiōe certa mōſtrari. vt ar. ff. de condi. l. quidā refert in fi. Scḋo loco cōſiliū ē bonū vt teſtamēti qualitas deſcribat̄ q̄le videlꝫ teſtator voluit facere teſtamentum: in ſcriptis: an nuncupatiue ſine ſcriptis: quatenus ip̄am volūtatē teſtatoris appareat coherere. Tertio cōſulo vt de teſtatoris mētis ſobrietate mētio fiat.

Mētis ſane q̄libet p̄ſumitur.

Nam licet quilibet preſumat̄ ſane mētis cū teſtatur. vt. C. de codicil. l. nec codicillos. Attñ ipſaꝫ legis p̄ſumptionē inſtrumēti publici verba iuuabūt: nō eīn obſtat ad teſtamēti factionē corporis egritudo: dūmodo adſit mētis integritas vt. C. qui teſta. fa. poſ. l. ſeniū. ꝛ. ff. de teſta. l. ij. ꝛ facit. C. de trāſac. l. ſanū. An aūt fiat vel nō fiat mentio de ſanitate et egritudine corporali nō multū refert ſcḋꝫ ea q̄. ſ̄. dicta ſunt licꝫ idecorū nō ſit

¶ Additio. Premiſſa pōit ī effectu ſpecu. in titu. de inſtru. edi. §. cōpendioſe ꝓpe fi. Aduerte dū. ſ̄ ī p̄n. d. Rolā. dicit ꝓhemiū d̄r ꝛc. ꝙ ſ̄ꝫ Ambroſiū calepinū ī ſuo dictionario Prohemiū latīe initiū vel exordiū ſiue p̄fatio dicit̄. Dictuꝫ ꝓhemiū ꝙ oimos cantus d̄r naꝫ ſicut citharedi pauca illa que anteꝗ̃ legitimū carmen inchoent emerendi fauoris gr̄a canūt ꝓhemiū cognominauere: ſic oratores ea q̄ priuſꝗ̃ cauſam exordiant̄ ad ꝯſiliādos iudicū aīos p̄loquunt̄: eadē appellatiōe ſignarūt. Sunt

Prohemiū ſ̄m Ambroſiū calepinum quid ſit.

tñ qui ꝓhemiū appellatū velint qḋ greci oimō viā noiant: ꝙ ꝓhemiū ante rei ingreſſum ponatur: ideoq꞉ cū. h. ſcribendū putant Aꝓhemiuꝫ ſit ꝓhemioꝝ. aris: qḋ eſt exordioꝝ. hec ille. Gerardus mu.

¶ De legatis: et q̄d ſit legatū q̄s legare / cui legari poſſit: et ī qua vltima volūtate: ꝛ qualiter relinquatur legatum.

Rubrica. viij.

ONeroſa et obſcura ꝛ implicita legatoꝝ iura nobis q̄ magis ad formā nitimur ꝗ̃ ad altū nō expedit fundit⁹ q̄rere: nec tñ ſic omno diſſimulare vl̄ trāſire poſſum⁹ q̄re oportet nos eadē rōnib⁹ aliq̄bus informare. ſufficiat nobis itaꝗ̃ ſaltem ſuperficie tenus q̄dam ſup ipſoꝝ natura et iure: quedaꝫ ſuper ordine ac forma deſcribere

¶ Legatum ē donatio quedam a defuncto relicta et ab herede preſtanda. vt inſtit. de lega. §. i. et. ff. de lega. ij. l. legatum eſt. Quedaꝫ dicit ad differentiam aliarū duarum donationum: viuus ſcilicet inter viuos. ꝛ alterius cauſa mortis. Ideo dicit̄ a defuncto relicta et ab herede preſtanda: q꞉ debet̄ poſt mortē teſtatoris et poſt aditam hereditatē. vt. ff. ꝺ lega. i. l. ſi tibi. §. cū ſeru⁹: ꝛ debet ab herede peti ꝛ preſtari. nec debet legatarius occupatis legatis ſibi ius dicere / ſed ab herede petere vt. ff. quorum lega. l. i. i. reſpō. q꞉ ſi legatarius poſt aditū hereditatē occuparet legatū denegaret̄ ſibi actō legati vt. C. de legat. l. nō dubiū et ſic in ꝓprietate et in poſſeſſione ſibi p̄iudicaret: ſed ſi ante hereditatē aditā occupat / nō preiudi-

Legatū quid ſit.

Legatarius non dꝫ propria auctoritate legatū occupare.

meratis relinq̄tur per conſequēs ceteris eſſe permiſſum.

¶ Additio. Facit.l.cū ꝑtor ī ꝑn. ff.de iudicijs .l.ex eo.ff.de teſti.ꝛ xx v.diſt.qualis. Gerardus.mu.

Teſtamēti faciendi iꝰ q̄ nō habent

¶ Sunt igit̄ qui teſtamēti faciēdi ius nō habent hij ſcʒ. filijfa.i. qui in ꝑtāte pr̄is ſunt: nā hij quātūcūq; ipſi parētes eis ꝑmiſerint teſtari nō poſſunt / etiā de aduēticio vł profectitio. vt.ff.de teſta.l. qui in poteſtate.et. C.qui teſta. fa.poſ.l.ſeniū in fi.et.l.penul. Et eſt ratio q2 teſtamētū ex libero teſtātis arbitrio nō alieno debet ꝓcedere vt.ff.de here.inſti.l.illa inſtitutio. Et ſi teſtamētū fecerit licet poteſtatʒ ſue facti deceſſerint nō ideo magis valet. vt inſti.qui. nō eſt ꝑmiſ.fa.teſta.§. preter hos Et hec in filijſfa.paganis. Filio eñ familias militi ī armata vł litterata militia ꝑmiſſuʒ ē de caſtrēſi vł quaſi caſtrenſi peculio facere teſtamētuʒ ꝑter patris volūtatē eo ꝙ id tanq̄ꝫ patrimoniuʒ habet et paterfa. cenſetur in illo. vt.ff. ad macedo.l.ij. In hoc enim ꝛ in pluribꝰ alijs iurꝫ articul̄ filijſfa. milites non abſimiles vident̄ hominibꝰ qui ſui iuris ſunt vt.C.ad macedo.l.fina.in fi. Sed licet ipē filiuſfamilias teſtari nō poſſit niſi de caſtrenſi vel quaſi caſtrēſi.vt dictū ē .vt inſti. q̇.nō eſt ꝑmiſ.fa. teſta.§.i.et.§.ꝑter .ꝛ.C.eo.l. vlti.

Filiuſfa.donationē cauſa mortis pr̄e ꝯſentiēte facere pōt.

Attñ donationē cauſa mortis eo in cuiꝰ poteſtate eſt permittēte facere pōt. vt.ff.de dona.cau.mor. l.tam is qui.in fine.de hoc apertius dicetur .ꝭ. de dona.cau.mor. Sed quādo donat cauſa mortis filiuſfa.qd poteſt patre permittēte.an vtriuſq; mors exigat̄ ad cōfirmationē donatiōis: videt̄ ꝙ ſic ar.C.de dona.inter virū ꝛ vxo.l. donatio.et.l.ſi vt ꝓponis.ſed verius et ſm documentum accurſij vt ſolius filij morte finietur vt notatur per glo.C.de dona.cau. mor.l.iij.

¶ Additio. De hac materia late dicā .ꝭ. i rubri.de mor.cau.donatio.et iure.dic.vt ibi. Circa premiſſa quero an ne filiuſfa. in his aduēticijs i quibꝰ patri nō queritur vſufructus (qd eſt in caſibꝰ auc.excipitur cū duabus auc. ſe. iuncta gloſa vltime auc. C.de bonis que libe.) poſſit teſtari. glo. in l.qui in ꝑtāte.ff. de teſta.et glo. in.l.i.§.i filij.ff.ad trebel.tenēt ꝙ nō: quas gloſas ſequit̄ bar.ibi.et idē bar.in.l.imꝑator.ff.ad trebel. ꝛ dicit eſſe expreſſum in.l. penul. C.qui teſta.fa.poſ.et hoc tenent vt refert ideʒ Bar.Dy.ꝛ Ci.ibi nec obſtat ſʒ eūdē.textꝰ in.l.fi.§. filijs aūt familias.C.de bo.q̄ li.q̄ a ꝯtrario ſenſu innuit filiūfa.de his poſſe teſtari quorū vſufructꝰ pr̄i nō acq̄rit̄: q2 nō ꝓcedit argumētū a cōtrario ſenſu qñ inde reſultat prauus intellectꝰ. aut vbi reperitur in iure contrariū vt eſt glo.nota.in.c.vnico.ꝺ etate ꝛ q̄. li.vi.ſed hoc caſu repit̄ contrariū in.d.l.pe.C.qui teſta.fa.poſ.ergo.ꝛc. An et quando argumentū a cōtrario ſenſu ſit neceſſariū vide latiꝰ ꝑ dñm Chriſto.por.inſti. de codicil.ꝓpe finē. Adde ſm cūdeʒ dñm Chriſto.por.inſti.quibꝰ nō eſt ꝑmiſ.fa.teſta.i.iij.colū.ꝟſi. ſʒ finalit̄ dubitat̄.text.in.c. licet. in.§.i.de ſepul.li.vi.vbi ſolū ꝑmittit̄ filiofamilias teſtari pr̄e ꝯſentiente quo ad eligendā ſepulturā et quo ad pias cauſas: ergo in ceteris debet ꝓhiberi.l.cū pretor. ff.de iudi. Ita tenet etiam ſpecu. in titu.de inſtru.editio.§.cōpendioſe.verſi.ſed nunquid filiuſfa. et ita tenent cōmuniter doctores licet aliqui tenuerint ꝯtrariū: vt licet videre per dictū dñm Chri. por.vbi.ſ.rationibꝰ et iuribꝰ per ipſuʒ citatis. Et ob id q̄dā meus

Filiuſfa.an pōt teſtari de his aduēticijs in q̄bꝰ pr̄i non q̄ritur vſufructus.

Argumētū a ꝯtrario ſenſu quādo ꝓcedat

cõmilito᷑ mgr Franciſc᷒ Crane
uelt ꝺ Noui homagio vir ſane oīꝫ
iudicio doctiſſimus/ĩ magnis va
cãtijs tenuit cõcluſionẽ hanc ad
vtrãqꝫ partẽ me pſente ĩ ſcholis
pclare vniuerſitatis Louaněſis
vbi vtrãqꝫ partẽ q̄ȝ igenioſiſſime
defendit Gerardus mulert.

Impuberes teſtamẽtũ facere non poſſunt

¶ Preterea ipuberes id eſt maſ
culi miores quattuordeci annis/
et femine minores duodeci ãnis
vt inſtitu. quib᷒ modis tu. fi. poſt
prin. ⁊ .l. qua etate. in princi. ff. de
teſta. teſtamẽtũ facere nõ poſſunt
et ſi fecerint impuberes teſtamẽ
tũ nõ valebit: et ſi poſtea fiant pu
beres et deceſſerint/quia nullum
eorũ animi iudiciũ eſt .i. diſcretio
vt inſti. eo .§. preterea. Sic eñ po

Iudiciũ p diſcretiõ e ponit.

nitur iudiciũ p diſcretione vt. ff.
de iudi. l. cũ pretor .§. non autem
¶ Additio. Habet et alias acce
ptiones de quib᷒ per glo. in ver.
iudiciuꝫ in. d .§. preterea. ⁊ glo. in
c. in iudicijs. de reg. iu. li. vi. ⁊ pa
nor. ſup ru. de iudi. ¶ Quero an

Impuberes an debeant compleuiſſe totũ vltimũ diem priuſq̄ȝ teſtari poſſint.

pdicti ĩpuberes debeãt ꝯpleuiſſe
totũ vltimũ diẽ duodecimi anni
ſi femĩa eſt. vł .xiiij. ãni ſi maſcul᷒
vt. ſ. diſtinctũ eſt priuſq̄ȝ teſtari
poſſint. Reſpõde q̄ ſufficit atti
giſſe eos vltimũ diẽ licet nonduꝫ
ꝯpleuerit. l. q̄ etate .§. i. ff. ꝺ teſta.
licꝫ al's de momẽto ad momẽtũ
ꝯputatio fiat. vt. ff. ꝺ minori. l. iij.
.§. minorẽ. vbi glo. ĩ ver. momẽtũ
enumerat caſus ĩ q̄b᷒ ſufficit atti
giſſe vltimũ diẽ. itẽ in quib᷒ opꝫ
totũ ꝯpletũ eſſe: ⁊ rationẽ diuer
ſitatꝫ aſſignat ad quã ſi caſus oc
currat cõfuſe. Gerard᷒ mulert.

Furioſi teſtari nõ pñt.

¶ Item furioſi quia mẽte carẽt.
teſtari nõ poſſunt/ſi tñ morb᷒ re
ſipiſcat ad tẽpus interim teſtari
poſſunt: vt tamẽ ꝯpleãt teſtamẽ
tum anteq̄ȝ ſuperueniat furor vt
inſti. eo .§. item furioſi et. C. eo. l.
furioſum. Et eadẽ ratio eſt ĩ men
te captis: ergo idẽ dicendũ in eis
vt. ff. de ꝟbo. obli. l. a ticio. Item

Prodigus cui interdicta ẽ admiſtratio bonorũ teſtari nõ poteſt.

prodigus cui a iudice bonoꝝ ſuo
rum adminiſtratõ interdicta eſt:
licet qð añ interdictionẽ iure fe
cerit ratũ ſit. vt inſti. eo .§. itẽ pdi
gus. Quid ſi fiat ĩterdictõ dũ tñ
nõ ſit pdig᷒. Reſpõdẽt quidã for
te nõ valet ĩterdictio. ar. ff. de tu.
⁊ cu. datis ab his. l. ſcie. Sꝫ ꝯtra
riũ verũ eſt ſm accur. cũ ſit facta
cõtra ius litigatoris: nõ tamẽ cõ
tra ius legis: vt. ff. q̄ ſen. ſine ap.
re. l. i. in prin. et .§. ij. et. notatur p
glo. in verbo ratũ in pallc .§. item
prodigus.
¶ Additio. Et hoc tenet Io. an.
in addi. ad ſpc. in titu. de inſtru.
editione .§. cõpendioſe in .i. colũ.
tbi. tertio ſi fuerit interdictus bo

Bonoꝝ adminiſtratione interdictam, hĩs teſtaꝛ int liberos.

nis. ⁊c. Et adde q̄ qui hꝫ interdi
ctam bonorũ adminiſtrationẽ te
ſtaꝛ int liberos. ita ꝯſuluit Bal.
cõſilio. ccxxxv. i. li. vt referꝛ ĩ ad
di. ad. ſ. alle. paſſum. Gerar. mu.
¶ Mut᷒ et ſurdus q̄ naturaliter
ab ipſa natiuitate vtroqꝫ morbo
laborat teſtari nõ poteſt. Intelli
ge notãter de illo qui oĩno loquiꝛ
vel audire nõ põt: nõ aũt credas
hoc de eo qui tarde vel prepoſte
re loquiꝛ: vel qui difficulꝛ audit:
ille autẽ nõ habet iuris ĩpedimẽ
tum in teſtamento condendo. Si
autẽ quis ex caſu vel aliquo acci
denti loquelã et auditũ perdide
rit/ſi quidẽ ſit litterat᷒ poteſt ipſe
ſua manu ſcribere teſtamẽtũ ⁊ co
dicillos: p aliũ hoc facere nõ põt
niſi ĩpetret a principe. vt. ff. de te
ſta. l. ſi mutus. Idem de eo qui ac
cidentaliter eſt mut᷒ tantũ. Ille
vero qui tantũ ſurd᷒ eſt ſiui natu
ra ſiue caſu/dũ tñ articulate loq̄
poſſet teſtari poteſt: quia ſola ſur
ditas nõ eſt impedimẽtũ conden
di teſtamẽtũ. Et pbanꝛ hec inſti.
qui. nõ ẽ pmiſ. fa. teſta .§. itẽ ſurd᷒
et. C. eodeꝫ. l. diſcretis. ¶ Hoĩs
ceci. ⁊ vtroqꝫ lumĩe priuati teſta

nichil dederis cũ rogãdo obliges vt .ff. de lega. iij. l. ſed ⁊ ſi ſic in fi.

¶ Additio. Dicit notanter dñs Rolandinus commodo pecuniario: quia ſi non honorauit eũ pecuniario cõmodo ſed alias/ eum grauare nõ poſſum. l. plane. ij. §. fina. ff. de lega. i. et. l. iij. §. iulianus. de lega. iij. Itẽ qđ dr catenꝰ quẽ onerari poſſe q̃tenꝰ pecuniario commodo honorat/ et nõ amplius: intellige quãdo in quãtitate honoratur: et in quãtitate oneratur ſecꝰ ſi in ſpecie oneretur: quia tũc recipiendo legatũ totũ onus ſubire cogitur: quia tanti eſtimaſſe ſpeciem illã videtur. l. ſed ſi nõ ſeruus. ff. ad l. falci. ⁊ l. imꝑator. §. i. ff. de le. ij. Hanc materiã altiꝰ attingẽdo ſic diſtinguere poteſt: q2 aut relinquitur quantitas/ aut ſpecies certa: aut quota.

Grauari quem admodũ poſſit honoratus.

Primo caſu aut grauatur in q̃titate. ⁊ nõ põt ĩ plus grauari q̃3 ſit illa quãtitas: et cõ modũ vſurarum. d. §. i. l. imꝑator. vel hodie (cũ vſure ſint ꝓhibite) eius lucri qđ põt honeſte et licite ꝑcipi ſm forã. c. ꝑ vſas ð do. int vi. ⁊ vxo. Aut grauatur ĩ ſpẽ ⁊ tũc aut in ſpẽ ꝓpa ⁊ põt in plus grauari: ⁊ ſibi ĩputet ſi agnouit. d. c. i. in fi. ⁊ l. ſi minor. xxv. ãnis ſeruũ. ff. de minori. aut ĩ ſpecie aliena redimẽda: ⁊ tũc nõ tenetur expẽdere vltra q̃3 ſit legatũ: etiã ſi agnouit. l. ſed ſi non ſeruꝰ. ij. rñ. ad l. falci. Scđo caſu quãdo videlʒ legatur ſpecies: tunc aut legatur ſimpliciter aut alternatiue. Primo caſu nõ põt in plꝰ grauari q̃3 ſit preciũ illius ſpeciei cũ fructibꝰ. l. filiusfa. §. apđ marcellũ. ⁊ l. ciuitatibus. §. fi. ff. de lega. i. Secũdo caſu qñ altnatiue: tũc põt grauari quantũ valet illa res que pluris eſt/ etiã ſi minorem agnouerit. l. plane. ij. §. ſi cui. ff. ð lega. i. Tertio caſu ꝑncipali quãdo videlʒ quota relinq̃tur alicui vel aliq̃d vniuerſale qđ contineat debita et credita: tunc aut queris vtrũ poſſit grauari ꝑ teſtatorem vltra valorẽ ipſius quote: et nõ põt. §. cũ quidã. d. l. imꝑator. ff. de le. ij. Aut queris vtrum ille cui relinquitur poſſit grauari ex natura ipſiꝰ rei relicte. vt ſi portio hereditaria eſt damnoſa ⁊ poteſt grauari: quia tenetur oĩa debita agnoſcere: idẽ ſi legatur kalendarium vel menſa vt. l. cũ pat. §. menſe. ff. de le. ii. ita diſtinguit bar. in. d. l. imperator. §. cum quidam. Gerardus mulert.

Legari quõ poſſit aliena res.

¶ Itẽ res aliena legari põt/ ſi tñ teſtator alienã ſciebat. ⁊ tenetur heres eã redimere ⁊ pſtare, vel ſi eam redimere nõ põt: q2 dñs nõ venderet: vel ĩ modico p̃cio vẽdat iuſtã eſtimationem inferat. §. non ſolum inſti. de lega. et. ff. de lega. iii. l. non dubium. §. vltimo.

¶ Additio. Circa pretactã materiã (qñquidẽ quotidiana eſt) latius diſtingue: q2 aut q̇s legat rem alienã in qua habet aliqđ ius: et in dubio videtur legare ſolũ ius quod habet in re/ ⁊ ſic non debetur eſtimatio totiꝰ rei. vt in. l. ſerui electione. §. i. ⁊ ii. ff. de le. i. facit melius. tex. i. l. ſi domꝰ. §. fina. in fi. co. titu. item facit. l. q̇ tabernas. ff. de contrahen. emp. et vẽdi. Et idẽ ſi putabat q2 aliqđ ius ĩ ea re haberet qđ tñ extinguebatur morte. vt eſt tex. in. l. vxor patrui. ſm vnũ ĩtellectũ. C. de lega. ⁊ l. qđ in rerũ. §. i. ff. de lega. i. Et ꝑ hoc poſſit attẽtari q2 ſi teſtator legauit rẽ alienam ſibi pignoratam videtur legaſſe ius pignoris qđ habet in re: et ſic glo. i. in fi. in. c. filius nr̃. de teſta. non poſuit bonũ exemplũ ad illũ textũ/ vt intelligere facile poterit diligens lector. Aut legat rẽ ſibi et alteri cõmunẽ: et tunc videtur legare partẽ ſuã tñ licet dixerit rem meã lego vt. d. l. ſerui electiõe. §. i. ⁊ ij. Hoc verũ niſi teſtator dixiſſet lego totã rẽ/ vel ſimilia verba: q2 tũc eſtima

tio toti⁹ deberetur. vt in. l. iulianus
in pͥn. ff. de lega. iij. notat bar. in. l.
cū rē alienā. C. d lega. Aut legat
rem oīno alienā: et tūc aut eſt he=
redis et tūc debetur: nec ſufficit da=
re eſtimationem: qꝛ teſtatoꝛ poteſt
legare rē heredis ſicut ꝓpꝛiam. vt
eſt textus nota. in. l. vnū ex familia
§. ſi rē. ff. de leg. ij. Aut legat rem
alteri⁹ q̄ꝫ heredis/ et tūc aut ſcien=
ter: et debetur illa res vel eſtima=
tio. vt. d. l. cū rē alienam. dūmodo
ſit talis res cuius cōmertiū poſſit
haberi. vt. j. in fine iſtius rubꝛice
pater. Si legat ignoꝛanter quo ca
ſu aut extraneo: et non valet lega
tū. vt. d. l. cū rē alienam. aut coniū
cte perſone cui aliasfuiſſet relictu
rus etiam ſi ſciuiſſet alienā. et de=
betur eſtimatio vt i. d. l. cū rē alienaꝫ
ita diſtiguit panoꝛ. in. d. c. fili⁹ nr̄.
de teſta. An aūt legatū factum ec=
cleſie dicatur factū cōiūcte ꝑſone vt
ſic debeatur eſtimatio ſi ignoꝛanter
fuerit factū. bal. in. l. i. C. de ſacro
ſan. eccle. tenuit ꝙ ſic. et ꝓ hoc fa=
cit. c. ſi q̄s iraſcatur. xiij. q. ij. et. c. qui
abſtulerit. xij. q. ij. vbi dicit textus
ꝙ eccleſia ē mater nr̄a: ꝛ iō de iure ciui
li deberetur ei legatum rei aliene
etiā ignoꝛāter factū p. d. l. cum rē
alienā. Subdit tn̄ et fatetur de beni=
gnitate canonica tale legatum eti=
am eccleſie factū nō deberi: et ita
ipſe bal. intelligit. d. ca. fili⁹ nr̄. vt
ibi recitat panoꝛ. et ideꝫ panoꝛ. in
repeti. c. cū eſſes eo titu. in. vij. co=
lū. ibi quintā lecturam poſuit bal.
de quo lati⁹ p. d. panoꝛ. ibidē. vbi
ipſe tandē poſt multoꝛū opiniōes
recitatas concludit ꝙ legatum rei
aliene ignoꝛāter ſiue ſciēter factū
de iure canonico non debetur/ nec
eius eſtimatio p tex. in. d. ca. filius
nr̄. qd̄ nota ad limitationē ſepe di
cte. l. cū rē alienā. qꝛ illa non ꝓce=
dit de iure canonico quod in dubio
ſeruandum eſt in foꝛo eccleſiaſtico
hoc ſequitur. d. Jaſon mai. i. d. l. cū

Legare pōt teſtatoꝛ rē heredis ſic ꝓpꝛiaꝫ.

Legatū factum eccleſie an dicatur fctm̄ ꝯiū cte perſone.

Legatum rei aliene an debeatur de iure canonico

rē alienā in pe. colum. Gerar. mu.
¶ Itē legari pōt res q̄ nōdū eſt in
rerū natura ſi modo futura ē: velu
ti fructus qui i illo fūdo nati erūt
aut quod ex illa ancilla natum erit
vt inſti. de le. §. ea quoqꝫ res.
¶ Additio. Aduerte ꝙ tale lega=
tū quantū ad tranſmiſſionē nō eſt
cōditionale ſed purū. l. conditiōes
ff. de cōdi. ꝛ demō. Gerar. mu.
¶ Itē incoꝛpalia legari pn̄t. vt iu
ra/ et actiones/ et ſeruitutes. vt. ff.
de leg. i. l. cetera in pͥn. et. §. tam au
tem. inſti. eo. Item poteſt q̄s debi
toꝛi ſuo debiti liberationē legare ꝛ
tenet legatum licet dn̄s rei legate
ſit. vt. ff. de libe. leg. l. i. in pꝛin. niſi
teſtatoꝛ viuus exegerit. vt. d. §. tam
aūt. ꝛ. ff. de leg. iij. l. fidei cōmiſſa.
§. ſi rē. ¶ Sꝫ et creditoꝛi meo qd̄
debeo poſſum legare: ſi tn̄ plus eſt
in legato q̄ꝫ in debito: et ſi per lega
ta aliquod cōmodū repꝛeſentatur
ei puta pure lego qd̄ in diē vel ſub=
conditione debebā: qꝛ ante diē vel
cōditionē debiti aget ex legato. §.
ecōtrario. inſti. de leg. vel qꝛ exce=
ptionē habebā ꝓ debito. l. ſi credi=
toꝛi. ff. de le. i. vel qꝛ deficiebat ei
ꝓbatio debiti: et hinc eſt ꝙ vtile
eſt legare ꝛ expꝛimere illicite abla
tā illis quibus extoꝛta ſunt. vtile
eſt et vxoꝛi dotē legari a marito.
quia pleni⁹ eſt legatum q̄ꝫ ex dote
actio. vt inſti. de le. §. ſed ſi vxoꝛi. et
qꝛ multa vtilia pōt conſequi vxoꝛ
ex illo legato vt notat glo. in. d. §.
ſed ſi vxo ri. ¶ Itē nō tm̄ res ſed
etiā factū legari pōt: puta lego ti
bi ꝙ heres me⁹ vēdat tibi rē illam/
et tūc tenebitur heres vendere ve
ro pꝛecio. ſed ſi heredē meum dā=
nauero vēdere ꝑcio certo: neceſſe
habebit tanti vēdere quanti dāna
tus ē. vt. ff. de. leg. i. l. ſi fideiuſſoꝛ.
§. vlti. Itē et legare poſſum tibi
vt heres me⁹ rem talē a te emat iu
ſto ꝑcio. vt. ff. de. le. i. l. et ſi equo.
Unū aūt volo te ſcire ꝙ opoꝛtet

Legatū rei nondum exiſtentis in reruꝫ nā nō ē cōditionale.

Legatū debiti creditori factū quando valeat.

Legari poteſt factum

legatū certā continere ſpeciē vel quantitatē vel factū: alioquin regulariter nullum eſt.

¶ Additio. De q̄ in. l. legato gn̄aliter. et ibi glo. et doc. ff. de lega. i. et in. l. cum poſt. §. gener. ff. de iure dotiū. et in. §. ſi generalit̄. inſti. de lega. vbi p̄ glo. et ſcribentes et maxīe Ang. are. ⁊ p̄ Dy. i regl̄a i obſcur;. de regu. iur. li. vi. G. mu.

¶ Relinquit̄ legatū in teſtamento p̄fecto / et codicillis p̄fectis. vt in dona. cau. mor. Jmmo in multis differūt legata ab ipis donationibus: vt dicet̄ in tractatu donationū cau. mor. Relinqui pōt legatū pure. vt lego tibi .c. non adiecto die vel cōditiōe. Jtē i diē: vt lego vſq; ad paſcha. Jtem ex die: vt a paſchate i antea. Jtē ſub ꝯditiōe vt lego tibi ſi filiā meā acceper; i vxorē: vel tale q̄d feceris. l. i. i p̄n. ff. de cōditio. et de. cū multis ſimilib⁹. et apponit̄ cōditio. vel p̄ ſi vl̄ p̄ cū: puta cū quattuordeci annorum eris lego tibi.

¶ Additio. Eſt tn̄ differentia int̄ dictionē ſi: et dictionē cū: de qua materia vide late p̄ bar. in. l. i. ff. de cōditio. et demōſtra. ꝟſi. ſcd̄o quero de dictiōe cū. ⁊c. vbi ponit tres differentias. Jtez etiā declarat ibi quādo illa dictio cū faciat conditionē: ⁊ qn̄ nō: quo ſic caſus eueniat recurre. Quādo aūt conditio debeat impleri vtruz ſcz demuz poſt mortē teſtatoris vel an ſufficiat eā ipleri adhuc viuo teſtatore vide p̄. l. ij. iūcta glo. ij. ff. de cōdi. et demō. An etiā ⁊ qn̄ deficiēte cōditione debeat̄ vl̄ nō debeat̄ relictum vide pulchre p̄ glo. in. l. i teſtamēto. ij. et ibi. bar. ff. de cōditio. et de. et p̄ glo. in. l. i. et ibi p̄ Cy. C. de inſti. ⁊ ſub. ⁊ p̄ Dy. in regula imputari. de regu. iur; . li. vi. Gerardus mulert.

¶ Jtē legatū pōt fieri q̄buſcūq; v̄bis tn̄ apt; ⁊ idoneis. vt ſi dicā do: lego. dari iubeo: volo: rogo: ſpero: p̄capio. exigo: poſco: cupio: opto: vt des / credo te daturum: ⁊ ſimilib⁹. vt. C. cōmunia de le. l. ij. et. ff. de le. i. l. etiā hoc modo. et. l. et eo mō. Demū aūt ſcias quaſdā res eſſe q̄ legari nō poſſunt / vt he de quib⁹ cōmertiū nō eſt: vel que ꝓhibite ſunt alienari. Et ſi tales res legētur nō debent̄ ipſe nec earū eſtimatio. vt. ff. de leg. i. l. apud iulianū. al̄as incipit. Jdē iulian⁹ ſcribit. §. fina. et inſti. eo. §. et ſi talis res ſit. Jtē nō poſſunt ea que edibus iuncta ſunt ne vrbs defor metur ruinis. vt. ff. de le. i. l. cetera. §. ſi duobus.

Legari q̄ res nō poſſunt

¶ Additio. De hoc an videlicet et quādo debeat̄ eſtimatio rei legate cui⁹ cōmertiū nō habemus diſtigue lati⁹ ſm̄ bar. in. l. multuz intereſt. ff. de ver. obli. quia aliqn̄ res nō eſt in cōmertio noſtro ꝓpt̄ ipſius rei naturaz. vt q: res eſt ſacra / vl̄ religioſa / vel homo liber: ⁊ tūc ſi legetur talis res vel cōtractus ſup̄ ea fiat / nō debet̄ nec ipſa res / nec ei⁹ eſtimatio. l. apd̄ iulianū. §. cōſtat etiā. q̄ al̄s ē ſub. l. idē iulian⁹. ff. de. l. i. ⁊. §. nō ſolū inſti. eo. et. l. inter ſtipulātē. §. ſacrā. ff. de ver. obli. Aut nō eſt cōmertiū illi⁹ rei ꝓpter quandā qualitatē: vt q: eſt iūcta edib⁹. ⁊ tūc eſtimatio debet̄ vl̄ intereſſe. vt. l. cetera. §. ſi duobus. et. l. ſi quis inquilinos. in p̄in. ff. de lega. i. Si vero rei eſt cōmertiū in ꝯmuni: et tunc aut ē cū magna difficultate et habet̄ p̄ impoſſibili. d. §. cōſtat etiaz. Aut eſt cōmertiuz in cōmuni ſine difficultate: et tunc aut non eſt ei qui relinq̄t vel a quo relinquitur et tūc debet̄ vel res vel ei⁹ eſtimatio. l. mortuo. §. labeo. ij. r̄nſo. ff. d̄ leg. ij. facit. l. multū intereſt. ff. de verbo. obli. Aut nō eſt ei cui relinquit̄ ꝯmertiū: quo caſu etiā diſtingue in legatis: q: ſi ꝓpt̄ ſuū deli-

Eſtimatio rei legate cuius commertiuz nō habemus qn̄ debeat̄

ctū: vel ſecte diuerſitatē vt in iudeo ꝛ mācipio chriſtiano vel ſimi caſu. vt. C. ne iude. chriſtia. mā. l. i. et nō valet nec eſtiatio daẜ. d. §. labeo. i. reſpon. et. d. l. multū intereſt. ſi vero ꝓpter ſtat⁹ cōditionē / vẜ corporis vitiū / ꝛ tūc ſi teſtator ſciuit debeẜ eſtimatio alioquī nō. ita loquitur et intelligiẜ. l. ſed ſi res. ff. de le. i. et. l. fideicōmiſſa. §. ſi ſuo alieno. de le. ij. ꝛ. l. filiusfamilias. §. ſi qd alicui. d le. i. In ſtipulatiōe vero in hoc vltimo caſu quādo ſcʒ ſtipulatori nō eſt cōmertiū rei indiſtincte non debeẜ nec res ipſa / nec ei⁹ eſtimatio ſm̄ Jaco. d are. i. d. l. multū intereſt. quē in hoc ſequiẜ ibi bar. q̄ ſupra dicta ſic ibi diſtinguit. et poſt eum ange. areti. in. §. i. inſti. de inutilibus ſtipu. et eſt glo. nota. in. d. l. ſʒ ſi res de lega. i. ꝛ. glo. in. d. l. mltū intereſt. eſt etiā bona glo. i. §. non ſolum inſtitutis de legatis. B. m.

Stipulatio rei cui⁹ nō eſt commertiuʒ nō valʒ nec debetur rei eſtimatio.

Quo loco in ordine teſtamēti q̄libet legata ſint ſcribenda. Ru. ix.

Oſtq̄ʒ de iure legatoꝝ vidim⁹ / de ipſo loco ꝛ ordīe videam⁹. Et ē ſciēdū ꝙ licet olī ex veti iure cōtrarium eſſet actum / hodie tamen licitū ꝛ liberꝝ ē ſiue an̄ ſiue poſt iſtitutiōes heredū: ſiue etiā īter ipſas medias iſtitutiōes reliq̄re ꝛ ordinare legata / libertates / ꝛ tutores. vt iſtitu. de lega. §. an̄ heredis. ꝛ q̄ teſta. tuto. dari poſ. §. ad tertiuʒ. Jugo itaq̄ʒ antiqui iuris excuſſo: ſequētes mag; rationabilē formā immediate poſt ꝓhemiū ad legata tranſibim⁹: ꝛ ꝙ ſit melior ordo legata inſtitutiōe ꝑmittere patet ex eo ꝙ illud ſoluʒ heredis eſt / qđ ſupeſt deducto ere alieno / ꝛ funeris īpenſa / et deductis legatis facti vſq̄ʒ ad illū modū quo legare voluit et potuit teſtator. vt. ff. ad l. fal. l. i. §. ſcđo capite. et. §. fi. ꝛ. C. eo. l. irritū. et. l. in iponēda. et. C. de iure deli. l. ſcim⁹. §. in cōputatione. et inſti. de leg. fal. §. cum auteʒ. Sicut ergo iſtis deductis qđ ſupereſt ad heredē ꝑtinet: ſic iſta p̄mo debent in ordine ſcribi / et deinde heres inſtitui. Itē eſt alia ratio: q: cum legata q̄ fiūt ꝓ reſtitutionib⁹ ablatorū / funeris īpenſa / et alijs operib⁹ pietatis ad ſalutē aīe ſpectēt. Heredis vero inſtitutio cū tꝑalis et mūdane cure cauſam reſpiciat: merito ipſa ſalutis aīe ꝓuidentia: vt domina p̄cedet tēporalis auteʒ ꝓuiſio vt ancilla poſt tꝑū veniēs ſubſequeẜ. dn̄ari enī ancillari ꝛ ancillā dn̄ari abſonū eſt. Alia ṽo q̄ relinquūtur vxoribus et amicis poſt predicta duo gn̄a legatoꝝ: et poſt cōmiſſarios immediate ponantur: vt in vno ꝛ eodē capitulo oīa pariter legata ꝯiūcta ſint. eſſet ei magna ꝯfuſio ſi ꝑ diuerſas teſtamēti ꝑtes ſperſa reperirenẜ: ꝛ ꝓpterea q: legata triplici intuitu relinqui videtur: ideo ſm̄ hoc dicere poſſumus triplicē eſſe legatoꝝ ſpeciē in quib⁹ debet etiā ordo ſeruari: ſi enī teſtator aliq̄d acquiſiuit ꝛ habet illicitū: p̄mo et an̄ oīa diſponet ꝛ ordinet de reſtitutiōib⁹ ablatoꝝ. Hec ſpecies ꝑtermittēda nō eſt: q: nulla alia legata debentur niſi deducto ere alieno. vt. C. de iure deli. l. ſcim⁹. §. ſin ṽo. creditores. nā illa intelligūtur bōa q̄ ſuꝑſunt deducto ere alieno. l. ſubſignatū. §. bōa ff. de reg. iuris. et. l. cū emācipati. §. illud. ff. de colla. bono. Et q̄a inter hec legitima negocia iſtud eſt primum et maxime ſalutis aīe remediuʒ ſi reſtitu⁹io illicite queſitoruʒ fiat. deinde reſtitutis illicitis ſecūdo loco ſunt ponēda illa legata que ꝓ funeris impēſa: et elemo

Legata nō debētur niſi deducto ere alieno.